

RAPPORT
betreffende aanvullend
vleermuisonderzoek 'kerk
't Kruispunt', C. Veerman-
laan te Volendam

Datum : 11 juli 2013
Kenmerk : 1305F452/NHO/rap1
Auteur : N.C. Houter
Veldwerk : L. Haaring & N.C. Houter

Vrijgave : Ing. M. Botermans

Opdrachtgever : Fam. Kras
: Zeedijk 1b
: 1131 GG Volendam

© IDDS bv. Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd bestand en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm,
elektronisch of anderszins zonder voorafgaande,
schriftelijke toestemming van de uitgever.

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijckseweg 37 | T 071 - 402 85 86
Postbus 126 | info@idds.nl
2200 AC Noordwijk | www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGVEEEN

T 0528 - 72 22 29

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

www.idds.nl

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	3
1.1 AANLEIDING EN DOEL VAN HET ONDERZOEK	3
1.2 PLANGEBIED	4
1.3 DE INGREEP.....	4
2. WERKWIJZE.....	5
2.1. BRONNENONDERZOEK.....	5
2.2. VELDONDERZOEK.....	5
3. RESULTATEN.....	6
3.1 RESULTATEN BRONNENONDERZOEK	6
3.2 RESULTATEN VELDONDERZOEK.....	7
4. CONCLUSIES	9
5. GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	10

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL VAN HET ONDERZOEK

Op basis van de eerder uitgevoerde quickscan flora- en fauna (IDDS 2013) is geconcludeerd dat aanvullend onderzoek naar vleermuizen noodzakelijk is, gezien dat het plangebied potenties heeft voor vleermuizen. Het te slopen voormalig (modern) kerkgebouw is mogelijk geschikt om verblijfplaatsen voor vleermuizen te herbergen, met name in de spouw. Op basis van de quickscan kunnen met name verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis worden verwacht. Ook de gebouwbewonende Laatvlieger kon niet worden uitgesloten op basis van de quickscan, maar het voorkomen van deze soort is minder waarschijnlijk.

Het doel van dit voorliggend vleermuisonderzoek is uit te sluiten dan wel aan te tonen dat vleermuizen van het plangebied gebruik maken ter vaste verblijfplaats, ter oriëntatie tijdens vaste vliegroutes, of tijdens jacht als (essentieel) foerageergebied.

De onderzoeksvragen die worden gesteld, en die in deze rapportage worden beantwoord, zijn:

- Welke soorten worden daadwerkelijk aangetroffen in en rondom het plangebied?
- Komen in het plangebied verblijfplaatsen voor?
- Vormt het plangebied essentieel foerageergebied voor vleermuizen
- Maakt het plangebied deel uit van een lijnvormige landschappelijke element dat gebruikt wordt ter oriëntatie tijdens migratie
- Heeft de ingreep negatieve effecten op vleermuizen op het niveau van de lokale populatie?
- Zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk, en zo ja, welke?
- Dient ontheffing te worden aangevraagd?

1.2 PLANGEBIED

Het te slopen pand dateert uit ± 1970 en betreft een "modern" kerkgebouw met een pyramidekap gedekt met leien, en een aanbouw met platdaken. Het pand heeft blinde muren met open stootvoegen aan de noord- en oostzijde. Ook de westzijde heeft, in mindere mate, potentie voor gebouwbewonende vleermuizen. Begin jaren '70 werden spouwmuuren vaak nog niet gevuld met isolatiemateriaal, zoals ook hier het geval is. Na-isolatie door middel van spouwvulling later, is niet toegepast.

Mogelijk gebruiken genoemde soorten deze spouwmuur voor één of meer van de diverse mogelijke functies zoals kraam-, winter-, paar-, en zomerverblijfplaatsen. Het pand heeft als kerk gefungeerd, is vrijstaand, en momenteel leegstaand (Fig. 1).

Fig. 1. Plangebied. Satelliet (links) en topografisch (rechts). Bron: Google maps en Gebiedendatabase Min. E,L&I)

Het plangebied is gelegen in stedelijk gebied in de rustige woonwijk Bloemenbuurt/ Rozettenbuurt te Volendam op een afstand van circa 700 meter van het IJsselmeer. Het oppervlak van het verstoringsgebied betreft circa 0.2 hectare, waarbij de aanwezig bomen behouden zullen blijven. Het oppervlak van de te slopen bebouwing is 1050 m². Het plangebied is gelegen in kilometerhok 59-19-57 (RD coördinaten 133.7-501.6).

1.3 DE INGREEP

De ingreep zal bestaan uit het volledig amoveren van de bebouwing ten behoeve van de bouw van een woning. De bomen in het plangebied zullen behouden blijven.

2. WERKWIJZE VELDONDERZOEK

2.1. BRONNENONDERZOEK

Bronnenonderzoek is uitgevoerd door middel van het raadplegen van reeds ingevoerde waarnemingen (Waarneming.nl; Telmee.nl, Zoogdieratlas.nl), en door middel van het raadplegen van verspreidingsatlassen, door middel van het interviewen van bewoners in de directe omgeving, en zo mogelijk door het raadplegen van lokale deskundigen.

2.2. VELDONDERZOEK

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van een Petterson D240x ultrasoon detector gekoppeld aan een Zoom H1 harddisk recorder. Met behulp van tijdsvertraging kunnen gemaakte opnamen 10x vertraagd worden teruggeluisterd in het veld, en kunnen worden overgezet op een harddiskrecorder voor latere analyse met Batsound 4.0 indien er twijfel over de juiste determinatie bestaat. Door verschillen in frequentie, ritme en klank in combinatie met zichtwaarnemingen van gedrag en silhouet kunnen soorten worden onderscheiden, en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en verblijfplaatsen worden opgespoord.

Bij het werken met de batdetector en opnameapparatuur bestaat altijd de mogelijkheid dat er vleermuizen gemist worden. Dit heeft te maken met de beperkingen van de techniek. Er zijn vleermuizen die een fluistersonar hebben en dus niet gehoord worden. Maar ook gemaakte opnames kunnen veel omgevingsruis bevatten, waardoor er niet met zekerheid een soort aan gekoppeld kan worden. De inventarisaties zijn ten alle tijden momentopnamen, en geven doorgaans geen absolute zekerheden. Visueel zijn muren, ramen en stoep onderzocht op uitwerpselen van vleermuizen, en op restsporen van vraat zoals keverschilden en insectenvleugels..

Bij het veldonderzoek is gewerkt volgens het Vleermuisprotocol 2013, welk is opgesteld met als doel op efficiënte, effectieve, en juridisch steekhoudende wijze het belang van een plangebied (foerageergebied, paarverblijfplaats, migratie) voor de verschillende soorten vleermuizen te onderzoeken. Het plangebied is twee keer 's nachts bezocht tussen 03h en 05:30, dus voor zonsopgang (zie tabel 1). Hierbij is met name gelet op zwermgedrag en invliegers, om na te gaan of zich zomer- en/of kraamverblijfplaatsen in het plangebied bevinden. Daarnaast zijn foerageerplaatsen in kaart gebracht, en zijn vliegroutes geïnventariseerd.

Tabel 1. Overzicht van de uitgevoerde opnameronden.

Datum	Tijd	Zons- ondergang	Zons- opgang	Temp. ° C	Bewolking	Neerslag (mm)	Windkracht (BFT)
7 juni 2013	03.00 – 05.30	21:56	05:22	12	onbewolkt	0	3 (– 4)
26 juni 2013	03.00 – 05.30	22:04	05:21	12	Half bewolkt	0	2-3

3. RESULTATEN

3.1 RESULTATEN BRONNENONDERZOEK

De 'Werkatlas verspreiding zoogdieren Noord-Holand' (Hogeboom 2011) laat zien dat er eigenlijk alleen voor de relatief algemene Gewone dwergvleermuis een trefkans in het plangebied bestaat. Alleen van deze soort zijn waarnemingen van na 2000 bekend. Oudere waarnemingen (< 1993) betreffen ook de Laatvlieger en de Ruige dwergvleermuis. Aan de dijk zijn ook waarnemingen bekend van foeragerende Meervleermuis (<1993). Vermoedelijk is het gebied onvoldoende onderzocht en zijn de verspreidinggegevens verre van compleet. Op waarneming.nl staan bijvoorbeeld nauwelijks waarnemingen vermeld uit Volendam. De Gewone dwergvleermuis kent drie meldingen uit Edam over de afgelopen 13 jaar. De Nationale Database Floraen Fauna (NDFF) is niet geraadpleegd vanwege de disproportioneel hoge kosten die het gebruik van deze database de laatste jaren met zich meebrengt, hetgeen niet in verhouding staat tot de kwaliteit van de gegevens die er doorgaans uit betrokken kunnen worden.

Gezien de kenmerken en ligging van het plangebied en de mogelijkheden die de bebouwing voor vleermuizen bevat, wordt alleen de Gewone dwergvleermuis verwacht. Verder kan de Laatvlieger niet op voorhand worden uitgesloten, maar wordt niet direct verwacht.

3.2 RESULTATEN VELDONDERZOEK

Tijdens de inventarisaties is alleen de Gewone dwergvleermuis in het plangebied of in de directe omgeving daarvan waargenomen. De soort is tijdens beide nachtbezoeken foeragerend en langs vliegend binnen als buiten het plangebied waargenomen. Migratie leek overwegend diffuus. In zijn algemeenheid was er weinig activiteit in en rond het plangebied.

Op 7 juni 2013 is tijdens het ochtendbezoek in totaal zesmaal een Gewone dwergvleermuis waargenomen (visueel en batdetector). Twee hiervan werden aan de oostzijde rond 05h foeragerend gezien gedurende 10 minuten, waarna de dieren in oostelijke richting vertrokken. In de zuidwesthoek is eenmaal een foeragerend dier kort waargenomen. De overige waarnemingen betroffen overvliegers. Twee hiervan werden aan westzijde gehoord; de andere aan de noordzijde met ongedefinieerde richting. (Fig. 2). Er is geen zwermgedrag gehoord of gezien in plangebied of directe omgeving, en daarmee zijn er geen indicaties voor aanwezigheid van zomer- of kraamverblijfplaatsen in de bebouwing.

Op 26 juni, eveneens tijdens zeer geschikte weerscondities (zie tabel 1), zijn twee foeragerende Gewone dwergvleermuizen aan de oostzijde waargenomen omstreeks 04.20h en gedurende twee à drie minuten. Verder zijn vijf overvliegende Gewone dwergvleermuizen gehoord (Fig. 2). Andere soorten zijn niet waargenomen. Er is geen zwermgedrag geconstateerd. Hiermee zijn geen indicaties voor aanwezigheid van zomer- of kraamverblijfplaatsen in de te slopen bebouwing.

Fig. 2. Plangebied met daarin ingetekend de waarnemingen van 7 & 26 juni.

Activiteit van Gewone dwergvleermuizen in de iets verdere omtrek was hoger tijdens beide inventarisaties in vergelijking tot de activiteit in plangebied. In de driehoek gevormd door Schokland-, Urker- en Leliestraat (zie Fig. 3) staan enkele houtopstanden waar een 6-10 individuen Gewone dwergvleermuis langdurig (>10 min) foeragerend werden gezien. Het plangebied ligt in een zone met relatief weinig activiteit van vleermuizen. Er zijn geen duidelijke migratieroutes nabij het plangebied aanwezig. Wel is er enige diffuse migratie van slechts enkele individuen. We verwachten dan ook niet dat het plangebied van belang is tijdens de paartijd in augustus /september, omdat er geen duidelijke aansluiting is op vaste vliegroutes van de soort. Het succes van een gekozen paarverblijf hangt namelijk mede af van goede aansluiting op vaste vliegroutes om trefkansen te verhogen. Winterverblijven worden tevens niet verwacht. De spouw zal in de winter te weinig warmte kunnen bieden om overwintering te faciliteren.

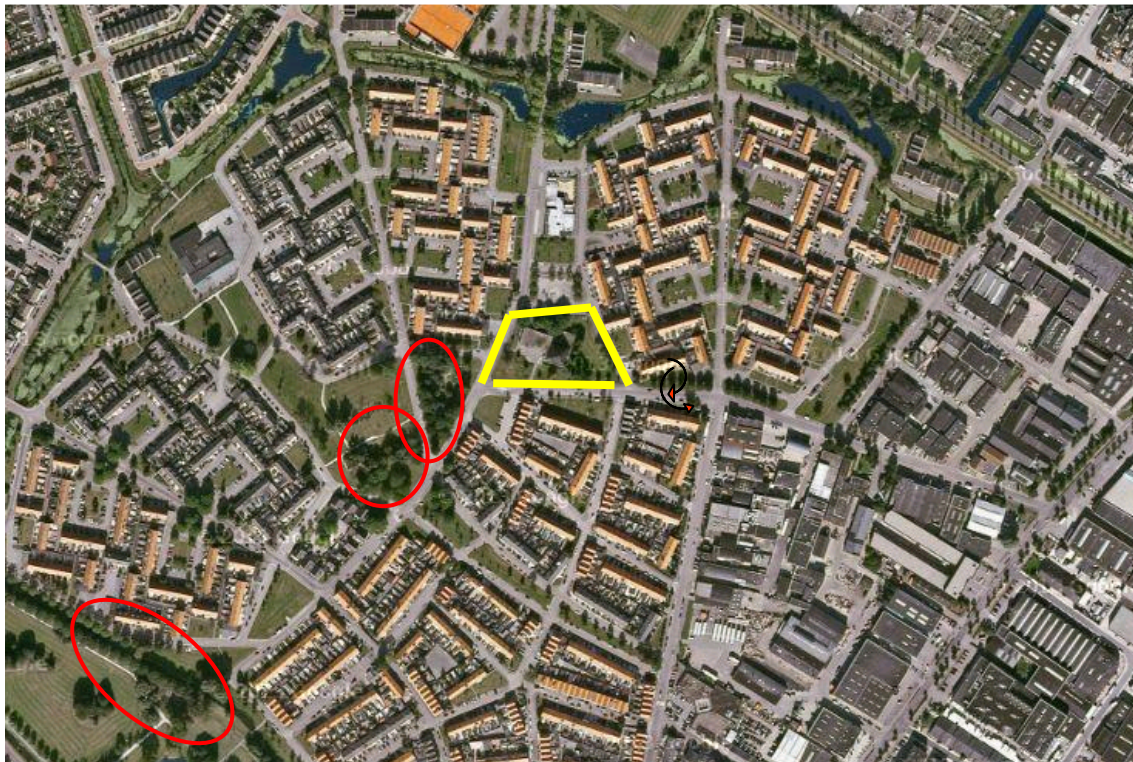

Fig. 3. Plangebied (geel) in relatie tot foerageerzones Gewone dwergvleermuis in nabije omgeving.

4. CONCLUSIES

- De Gewone dwergvleermuis komt in lage aantallen voor in en rondom het plangebied.
- Het plangebied heeft een zeer beperkte functie voor de Gewone dwergvleermuis als foerageergebied. De lokale populatie is hiervan niet afhankelijk.
- Zwermgedrag is niet waargenomen tijdens de twee ochtendopnamen in juni. Derhalve sluiten we uit dat de bebouwing zomerverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis bevat.
- Er worden geen winter- en paarverblijven in het plangebied verwacht.
- De Flora- en faunawet staat de ingreep (sloop) ten aanzien van vleermuizen en overige soortgroepen niet in de weg.

IDDS bv.
Noordwijk (ZH)

5. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht / Contactgroep Zoogdierinventarisatie, Arnhem

Dietz, C., Helversen, O. v., and Nill, D. (2011). Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest Afrika. Biologie, kenmerken, bedreigingen. 1^e druk. Utrecht, Tirion Natuur/ Fontein Uitgevers.

IDDS B.V. (2012). Rapport betreffende een quickscan flora en fauna C. Veermanlaan te Volendam.

Hoogeboom, D. (2011). Verspreidingsatlas van de Zoogdieren van NoordHolland. Werkatlas. In opdracht van Landschap Noord-Holland.

Korsten, E & Limpens, H. (2011). Vleermuisvriendelijk Bouwen. Handreiking voor huiseigenaar, architect en beleidsmedewerker. Uitgave Landschapsbeheer Flevoland in samenwerking met de Zoogdierverseniging en Tauw b.v.

Limpens, H., Mostert, K., & Bongers, W. (1997). Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. 2^e druk. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Schober, W. & Grimmberger, E. (1998). Gids van de Vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische Eilanden. Met specifieke informatie over de vleermuizen in Nederland en België. Vertaling en bewerking: P.H.C. Lina. Baarn, Tirion, 265 pp.

Thissen, J.B.M., C. Achterberg & D. Bekker 2010. Verspreidingsonderzoek Nederlandse Zoogdieren VONZ 2009. Zoogdierverseniging rapport 2010.07. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Vleermuisprotocol (2013). Opgesteld door het Netwerk Groene Bureau's, Zoogdierverseniging VZZ, i.s.m. Dienst Landelijk Gebied en Gegevensautoriteit Natuur.

Geraadpleegde websites:

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

www.zoogdieratlas.nl